

rozhovor

Snímek: BŘETISLAV OLŠER

Cím ještě bylo Těšínsko za II. světové války zvláštní?

Ani dějepisné učebnice, žel, nepřipomínají, že Hitler po porážce Polska vydal 8. října 1939 dekret o správě východních území a jejich přičlenění k Německé říši. Tím se Těšínsko stalo součástí okupačního okresu Teschen, který zahrnoval dva bývalé československé okresy Fryštát (dnes Karviná) a Český Těšín a jeden polský okres Cieszyn. Okres Teschen byl zahrnut do vládního obvodu Katowice ve Slezské a později Hornoslezské provincii říše.

Proto na Těšínsku platily jiné zákony a okupační poměry se lišily oproti protektorátu a zbytku okupovaného Polska, generální gubernie. Lišily se svou ostrostí. Úmyslem nacistů bylo původní slovanské obyvatelstvo buď germanizovat nebo vysídlit a likvidovat. Takový zločin však nemohli provést najednou. Velký průmysl, zejména doly a hutě nedovolovaly rychle a najednou kolonizovat celé území německým obyvatelstvem, proto nacisté vymysleli tzv. akci německé volkslisty, svéráznou a největší germanizační akci v historii (zasáhla asi 5 mil. lidí v různých koutech Evropy). Jejím prostřednictvím, podmíněčně propůjčili místním obyvatelům, označeným za jakési „Slezany“, německou státní příslušnost. Proto na Těšínsku platilo speciální trestní právo pro naše občany polské národnosti, proto zde byly na denním pořádku tresty smrti za nejmenší přestupky.

Můžeš nás zasvětit do některých příběhů, které v knize popisuješ? Jak jsi je rekonstruoval?

Například stále nemohu s určitostí říci, kdo má na svědomí první hromadnou vraždu na území českých zemí 18. září 1939 u jámy Barbora (dnes Důl 1. máj) v Karvině, jejíž obětí se stalo dvanáct polských horníků. Osobně se domnívám, že šlo o vyrovnání účtu se slezskými povstanci na základě příkazu Hitlera k bezohledné pacifikaci území.

Do knihy jsem zahrnul všechny veřejné popravy na šibenici v obcích Těšínska. Konaly se v Těrlicku, Těšíně, Oldřichovicích, Návsí u Jablunkova, Horní Suché a Petřvaldu. Exekuce v Těrlicku je zajímavá tím, že jde o vůbec první veřejnou popravu v českých zemích — konala se 23. ledna 1942. Na sloup elektrického vedení byl veřejně pověšen člověk, který utekl z nucených prací v říši a zúčast-